

ELTE BTK Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet

Esztétika BA sillabusz

a felvehető előadások és szemináriumok ismertetője
irodalomjegyzéssel

2017/2018. I. félév

A kurzus célja annak körbejárása, milyen tényezők alakították ki az esztétika szűkebb értelemben vett, jellegzetesen modernkori diszciplináját. Melyek azok a szellemi problémák, amelyek megválaszolására a művészet modern elmélete kínált lehetséges megoldást. Felsorolnék itt néhány kérdéscsoportot, egyedül üdvözítő rendszer hiányában többé-kevésbé történeti egymásra következésük rendjében, azzal a megszorítással, hogy a kollégium nem nyíltan történeti jellegű, inkább csak kihasználja a történelem felkínálta variációkat a problémák csoportosítására. A lista nem feltétlenül szigorú órabeosztás is egyben, esetenként eltérhetünk tőle, vezérfonálnak azonban talán megteszi. Jegyet várhatóan órai vizsgadolgozattal lehet szerezni, amelynek alapja egyes, a félév során kijelölt szövegek ismerete és meghatározott szempontok szerinti elemzése.

1. Az esztétika mint a modernitás önértelmezési kísérlete
2. A művészetértelmezés lehetőségei a XVIII. század közepén: performancia, reprezentáció, kifejezés
3. A művészet mint reflexió
Schiller: A naiv és szentimentális költészetről, in: Uő: Művészet- és történelemfilozófiai írások, Atlantisz, 2005, 261-351.o.
4. A végtelen igézetében
Athenaeum-töredékek, in: August W. Schlegel és Friedrich Schlegel Válogatott esztétikai írásai, Gondolat, 1984. 261-357.
5. Az eszmény érzéki látszása és a művészet halála
Hegel: Esztétikai előadások, I., Akadémiai Kiadó, 1980. 1-120.o
6. A művészet mint a ma egyedül lehetséges metafizika.
Nietzsche: A tragédia születése, Európa, 1986.
7. Művészet és megértés
Dilthey: A hermeneutika keletkezése, in: Uő.: A történelmi világ felépítése a szellemtudományokban, Gondolat, 1974. 469-495.
8. Esztétikai univerzalizmus: a megformált élet
Lukács György: Levél a "kísérlet"-ről, ajánlott: Uő.: Esztétikai kultúra, in: Ifjúkori művek, Magvető, 1977.
9. Történelem és utópia
Benjamin: A műalkotás a technikai sokszorosíthatóság korszakában, in: Uő : Kommentár és prófécia, Gondolat, 1969., vagy Uő: Tapasztalat és szegénység, in: Angelus Novus, Helikon, Bp. 1980. 735-745.
10. Művészet és társadalomelmélet
Adorno: Fétis-karakter a zenében és a zenehallgatás regressziója, in: Uő: Zene, filozófia, társadalom, Gondolat, Budapest, 1970. 227-275. Vagy uő: A művészet és a művészetek, in: Az esztétika vége, Ikon Kiadó, Budapest, 1995. (szerk. Bacsó Béla), 263-287.
11. Művészet és igazság
M. Heidegger: A műalkotás eredete, Európa, 1988.
12. Univerzális hermeneutika?
H-G. Gadamer: Igazság és módszer, 191-218, Gondolat, 1984.
13. Konstruáljunk vagy dekonstruáljunk - a modernitás alkonya?

A lista a fent említett „szűkebb értelem” okán nem tartalmaz 18. század előtti olvasmányokat, mindazonáltal feltételezi bizonyos klasszikus alapszövegek (Platón: A lakoma, Arisztotelész: Poétika) ismeretét, háttérolvasmányként pedig szívesen folyamodik néhány történeti összefoglaláshoz:

Ernesto Grassi: A szépség ókori elmélete (Tanulmány Kiadó, Pécs, 1997.)

Umberto Eco: Művészet és szépség a középkori esztétikában (Európa Könyvkiadó, Budapest, 2002.)

Alfred Baeumler: Az irracionalitás problémája a XVIII. századi esztétikában és logikában *Az ítélőerő kritikájáig* (Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2002.)

Ernst Cassirer: A felvilágosodás filozófiája (Atlantisz Kiadó, Budapest, 2007), VII. fejezet: Az esztétika alapkérdései, 349-449.

BBN-ESZ-201 Nagy Edina: Bevezetés a műértelmezésbe G, 26

Időpont: szerda 10:45-12:15 MUK -132.

A szeminárium a kortárs művészeti színtérrel kíván foglalkozni. Nem annak egészével, nem egy aktuális művészeti körképpel, hiszen arra a legjobb szándék mellett sem vállalkozhat. Inkább a jelenleg a „szcénában” jelen levő trendek, áramlatok megfigyelésére törekszik, néhány aktuális kiállítás tárgyalásával. Budapesten megrendezett kiállítások kapcsán elemzünk műveket, illetve tárlatokat, melyek kapcsán különböző kiállítástípusokkal, művész- és kurátorszerepekkel is foglalkozunk. A választott kiállítások (a félév folyamán a hallgatók javaslatot tehetnek a lista bővítésére, illetve módosítására) illetve a tárgyalt művészek/jelenségek köre az aktuális kiállítási program függvényében változtatható, de a félév fontos állomásai lesznek a 2017 őszi megrendezésre kerülő (második) budapesti OFF Biennále, valamint múzeumi gyűjtemények (Ludwig Múzeum, MNG, Néprajzi Múzeum) is.

BBN-ESZ-201.13 Teller Katalin: Bevezetés a műértelmezésbe:

Czóbel, Rilke, Kafka. G, 26

Időpont: péntek 10:45-12.15 MUK 42.

A szemináriumon alapvető szövegelemzői műveleteket sajátítunk el.

A századforduló irodalmának köréből három műfaj (dráma, elbeszélés, regény) alapján tárgyaljuk a szereplői konstellációt, a szövegbeli idő- és térkezelést, a motívumrendszer, a fokalizálás és az elbeszélői hang különböző alakváltozatait. A félév során kitérünk a szerző-, a kontextus- és a műközpontú elemzés fogásaira is. Az értékelés egy kiselőadás és egy szövegelemző szemináriumi dolgozat alapján történik. A kiselőadás önálló kutatómunka során fellelt szakirodalmi elemzés kritikus ismertetéséből áll.

Olvasmányok:

Czóbel Minka: Donna Juanna; Franz Kafka: A büntetőtelepen (A fegyencgyarmaton); Rainer Maria Rilke: Malte Laurids Brigge feljegyzései.

BBN-ESZ-211:7 Pintér Tibor Dr.-Bárány István Dr.:
Művészetelmélet-történet 1. Antikvitás és reneszánsz K, 26
Időpont: kedd 16:00-17.30 MUK 251.

Az 1. kötelező esztétikatörténeti előadás olvasmánylistája esztétika szakirányt választó szabad bölcsész BA-hallgatók számára

Antikvitás, középkor és reneszánsz

A félév első felében a művészetelmélet és esztétika történetének első – az antikvitáshoz köthető – fejezetét tekintjük át. A modern esztétika és a premodern művészetelméletek döntő különbségéről szóló bevezetés után a következő témakörökkel foglalkozunk röviden: isteni megszállottság mint a költészet forrása, a mimészis fogalma és Platón költészetkritikája, ennek filozófiai háttere (Platón Az állam alapján), szépség, idealméletek, megszállottság (Phaidrosz), Arisztotelész Poétikája (mimészis, költészet- és tragédiaelmélet, katarzis).

A félév második felében a reneszánsztól a felvilágosodásig tekintjük át a modern esztétika születésének folyamatát: ízlés és illendőség az udvari kultúrában; az érzéki tapasztalat problémája: a „tudom-is-én-micsoda”; a „régiek és újak” esztétikai vitája; a modern esztétika átalakulása művészetelméletté és művészetfilozófiává: Winckelmann görögség-felfogása, Diderot és Rousseau színházesztétikája, Lessing esztétikai nézetei.

Kötelező olvasmányok 1: Forrásszövegek

Antikvitás

- Héziadosz: *Istenek születése* 1-115
- Platón: *Ión*. in : *Ión. Menexenosz*. Atlantisz, 2000. Ritoók Zsignond: Utószó (33-39. o.)
- Platón: *Az állam*. Atlantisz, 2014, II. könyv, 376 e – III. könyv, 412 c; VI. könyv, 505 a – 511e; VII. könyv, 514 a – 521 b; X. könyv, 595 a – 608 b. Steiger Kornél: Utószó (543-576. o.)
- Platón: *Phaidrosz*. Atlantisz, 2005.
- További rövid szemelvények a *Kratülosz*ból és a *Timaios*zból (“szövegek Platón mimészis-fogalmához”, ill. a *Kratülosz*ból), Xenophón: *Emlékeim Szókratészről*, III. könyv, 10. fejezet. Bp. 1986. 119-123. o.
- Arisztotelész: *Poétika*. Bp. 1997. 2-128. o.
- Horatius: *Ars poetica*.

XVI-XVIII. század:

- Winckelmann: Gondolatok a görög műalkotások utánzásáról a festészetben és a szobrászatban. In: Winckelmann: *Művészeti írások*. Budapest, 1978, 2005.
- Lessing: Laokoón vagy a festészet és a költészet határaiáról, I-V. fejezet. In: Lessing: *Válogatott esztétikai írásai*. Budapest, 1982. 193-222.
- Lessing: Hamburgi dramaturgia, 73-83. szám. In: Lessing id. m. 452-493.
- Paul Oskar Kristeller: A művészetek modern rendszere. (fordítás: <http://www.btk.ppke.hu/db/00/05/m00001005.html> ,

eredeti: kristeller modern system of arts I – 1951 és kristeller modern system of arts II – 1952)

További ajánlott szövegek:

- Radnóti Sándor: Jöjj és láss! – A modern művészetfogalom keletkezése – Winckelmann és a következmények. Atlantisz könyvkiadó, 2010.

Antikvitáshoz:

- Ritoók Zsigmond: „Vágy, költészet megismerés” in: Holmi IV, 1992 május, 656-666
- Helikon. 2002, 1-2. (A Poétika újraolvasása) (Válogatott tanulmányok, szerk. Bolonyai Gábor, Hajdú Péter)
- E. Grassi: A szépség ókori elmélete. Pécs, 1997.

Középkor, reneszánsz, XVI-XVIII. századhoz:

- Umberto Eco: Művészet és szépség a középkori esztétikában. Bp. 2002.
- Paul Oskar Kristeller: Szellemi áramlatok a reneszánszban. Bp. 1979.
- Cesare Vasoli: A humanizmus és a reneszánsz esztétikája. Bp. 1983
- A. Bäumlér: Az irracionális problémája a XVIII. századi esztétikában és logikában Az ítélőerő kritikájáig. Ford. V. Horváth Károly, Enciklopédia, Bp., 2002. N. Elias: A civilizáció folyamata. (részletek) Ford. Berényi Gábor, több kiadás

Az olvasmányok jelentős része a <http://esztetika.elte.hu/baranyistvan> “szövegek” menüpontnál, ill. <http://esztetika.elte.hu/baranyistvan/orak/kurzus-1/> letölthető.

Papp Zoltán Dr.: Művészetelmélet-történet 2. Német idealizmus és a romantika esztétikája

BBN-ESZ-221:3 K, 26 csütörtök 10:45-12:15 MUK 40.

BBN-ESZ-222:3 G, 26 csütörtök 12:30-14:00 MUK 40.

Az egymást kiegészítő – ezért lehetőleg egyszerre felveendő – előadásból és szemináriumból álló kurzusnak két nagy témája lesz. Az előadáson az első néhány órán áttekintjük a 18. századi angol ízlélméleteket (Burke, Hume), a félév hátralévő részében pedig az esztétika és a művészetfilozófia történetének egyik legfontosabb időszakával foglalkozunk, nevezetesen a német idealizmussal és kora romantikával, Kanttól és Schillertől Novalison és Schlegelen át Hegelig. A szemináriumon behatóbban tanulmányozunk néhány, az előadáson vagy nem, vagy csak röviden érintendő szöveget.

ELŐADÁS (BBN-ESZ-221)

David Hume (1757): „A jó ízlésről”, in uő: *Összes esszéi*, I. kötet, ford. Takács Péter, Atlantisz, Budapest, 1992, 222–244. o.

Edmund Burke (1759): *Filozófiai vizsgálódás a fenségesről és a szépről való ideáink eredetét illetően*, ford. Fogarasi György, Magvető, Budapest, 2008, „Bevezetés: Az ízlésről”, 11–32. o.

Immanuel Kant (1790): *Az ítélőerő kritikája*, ford. Papp Zoltán, Osiris / Gond-Cura Alapítvány, Budapest, 2003 vagy Ictus, Szeged, 1997, 1–22. és 43–54. paragrafusok.

Friedrich Schiller (1795): „Levelek az ember esztétikai neveléséről”, in uő: *Művészet- és történelemfilozófiai írások*, ford. Papp Zoltán, Atlantisz, Budapest, 2005, 155–260. o.

Friedrich Schlegel (1800): „Az érthetlenségről”, ford. Vámosi Pál, in *Kultusz és áldozat. A német esszé klasszikusai*, szerk. Salyámosi Miklós, Európa, Budapest, 1981, 79–92. o.

Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1823): *Előadások a művészet filozófiájáról*, ford. Zoltai Dénes, Atlantisz, Budapest, 2004, 7–257. o. (Annemarie Gethmann-Siefert előszava is).

SZEMINÁRIUM (BBN-ESZ-222)

Friedrich Schlegel (1795–1797): „A görög költészet tanulmányozásáról”, ford. Tandori Dezső, in August Wilhelm Schlegel és Friedrich Schlegel: *Válogatott esztétikai írások*, Gondolat, Budapest, 1980, 121–189. o. és a magyar fordításból hiányzó részek is.

Friedrich Schiller (1793 és 1795): „Kallias, avagy a szépségről” és „A naiv és a szentimentális költészetéről”, mindkettő in uő: *Művészet- és történelemfilozófiai írások*, ford. Papp Zoltán, Atlantisz, Budapest, 2005, 23–69., illetve 261–351. o.

AJÁNLOTT SZAKIRODALOM

Ernst Cassirer: *A felvilágosodás filozófiája*, ford. Scheer Katalin, Atlantisz, Budapest, 2007, „Az esztétika alapkérdései” című fejezet, 349–449. o.

Radnóti Sándor: *Jöjj és láss! A modern művészetfogalom keletkezése. Winckelmann és a következmények*, Atlantisz, Budapest, 2010, az „Ízlés” című fejezet és a „Schiller ízlésfilozófiája” című exkurzus, 321–426., illetve 429–459. o.

A kurzus szövegekre alapozott történeti összefoglaló a 19. század második és a 20. század első felének művészetelméleti gondolkodásáról. Az előadások egy-egy fontos szövegre koncentrálnak, elsősorban értelmezési szempontokat kínálva az önálló szövegolvasáshoz. A félévet kollokvium zárja.

Előzetes bibliográfia (még módosulhat, és ajánlott olvasmányokkal is kiegészülhet):

Schopenhauer, Arthur: *A világ mint akarat és képzet* [1819]. Fordította Tandori Ágnes és Tandori Dezső. Budapest, Európa, 1991. 235–361. o. [Harmadik könyv]

Kierkegaard, Søren: „A közvetlen erotikus stádiumok avagy a zenei erotikus [1843]”. In: *Uő: Vagy-vagy*. Fordította Dani Tivadar. Budapest, Osiris, 2001. 45–132. o.

Nietzsche, Friedrich: *A tragédia születése avagy görögség és pesszimizmus* [1872]. Fordította Kertész Imre. Budapest, Európa, 1986.

Dilthey, Wilhelm: „A hermeneutika keletkezése” [1900]. Fordította Erdélyi Ágnes. In: *Uő: A történelmi világ felépítése a szellemtudományokban: tanulmányok*. Budapest, Gondolat, 1974. 469–494. o.

Riegl, Alois: *A későrómai iparművészet* [1901]. Fordította: Rajnai László. Budapest, Corvina, 1989. 11-23 és 208-218.o.

Lukács György: „Heidelbergi esztétika: művészetfilozófiai rész [1912–14?]”. Fordította Tandori Dezső. In: *Uő: A heidelbergi művészetfilozófia és esztétika. A regény elmélete*. Budapest, Magvető, 1975. 15–161. o.

Freud, Sigmund: „A kísérteties” [1919]. Fordította Bókay Antal és Eröss Ferenc. In: *Sigmund Freud Művei IX. Művészeti írások*. Filum Kiadó, é.n. 245-282.o.

Simmel, Georg: „Az arc esztétikai jelentősége”; „A fogantyú”; „A képkeret”; „A táj filozófiája”. Fordította Berényi Gábor. In: *Uő: Velence, Firenze Róma. Művészetelméleti írások*. Atlantisz, Budapest, 1990. 75–110. o.

Heidegger, Martin: *A műalkotás eredete* [1935]. Fordította Bacsó Béla. Budapest, Európa, 1988.

Benjamin, Walter: „A műalkotás a technikai sokszorosítás korszakában” [1936]. Fordította Barlay László. In: Zoltai Dénes (szerk.): *Kommentár és prófécia*. Budapest, Gondolat, 1969. 301–334. o.

Horkheimer, Max – Adorno, Theodor W.: *A felvilágosodás dialektikája* [1947], Budapest, Gondolat – Atlantisz, 1990. 9–102. o.

BBN-ESZ-232.02 Bartha Judit Marianna: Az irónia története G, 26

Időpont: kedd 12:30-14.00 MUK 42.

A szemináriumon ókori görög (Arisztophanész, Xenophón, Platón, Arisztotelész) és római (Cicero, Quintilianus) szerzők Szókratész-értelmezéseiből kiindulva vizsgáljuk az irónia fogalmának modern kori megközelítéseit. A részletes elemzésben a retorikai-filozófiai iróniára összpontosítunk, amely először a 18. század végi és a 19. századi német irodalomban és filozófiában (a Schlegel fivérek, Tieck, Solger, Hamann, E. T. Hoffmann, Hegel), valamint a dán bölcselő, Kierkegaard írásaiban jelent meg.

A teljesítés feltétele: zh vagy szemináriumi dolgozat.

BBN-ESZ-241.01 Nemes Z. Márió-Seregi Tamás: Kortárs művészetelméletek K, 26

Időpont: szerda 17:45-19:15 MUK 40

A kurzus áttekintést nyújt a legfontosabb 1945 utáni művészetelméleti irányzatokról, tisztázva ezek előzményeit is: a művészetfogalom változásait a formalizmustól, a marxizmustól és a strukturalista művészetelméleti koncepcióktól kezdve a hermeneutikán és fenomenológián át a különböző posztstrukturalista ihletésű és analitikus megközelítésekig követjük nyomon.

A vizsga két részből (írásbeli és szóbeli) áll.

Kötelező olvasmányok:

- Theodor W. Adorno: A művészet és a művészetek. In: uő: A művészet és a művészetek. Irodalmi és zenei tanulmányok. Helikon, Budapest, 1998, 7–22.
- Homi K. Bhabha: A posztkoloniális és a posztmodern. In: Helikon, 1996/4, 484–509.
- Pierre Bourdieu: A művészet szabályai. Az irodalmi mező genezise és struktúrája. Budapest: BKF, 2013, 15–64.
- Judith Butler: Jelentős testek. In: Bókay Antal é. m. (szerk.): A posztmodern irodalomtudomány kialakulása. A posztstrukturalizmustól a posztkolonialitásig. Osiris, Budapest, 2002, 538–559.
- Arthur Danto: „A művészetvilág”. In: Enigma 1994/4, 41–52.
- Arthur Danto: Hogyan semmizte ki a filozófia a művészetet? In: uő: Hogyan semmizte ki a filozófia a művészetet? Atlantisz, Budapest, 1997, 15–36.
- Gilles Deleuze – Félix Guattari: KAFKA – A kisebbségi irodalomért. Qadmon, Budapest, 2009, 19–85.
- Jacques Derrida: Platón patikája, In: uő: A disszemináció. Jelenkor, Pécs, 1998, 61–170.
- Erika Fischer-Lichte: A performativitás esztétikája. Balassi, Budapest, 2009, 9–35.

- Michel Foucault: „Az önmagaság technikái”. In: uő: *Nyelv a végtelenhez. Latin Betűk*, Debrecen, 2000, 345-371.
- Hans-Georg Gadamer: *Igazság és módszer*, Osiris, Budapest, 2003, 343–379.
- Clifford Geertz: *A művészet mint kulturális rendszer*. In: uő: *Az értelmezés hatalma. Antropológiai írások*. Budapest, Osiris, 1994, 239–267.
- Nelson Goodman: *Az újraalkotott valóság*. In: Horányi Özséb (szerk.): *A sokarcú kép*. Typotex, Budapest, 2003, 41–68.
- Clement Greenberg: *Modernista festészet*, <http://laokoon.c3.hu/szamok/7.html>.
- Hans Ulrich Gumbrecht: *Történetiség és esztétika*. In: uő: *Szellemtudományok – mi végre? Budapesti előadások*. Kijárat, Budapest, 2013, 69–92.
- Donna J. Haraway: *Kiborg kiáltvány: tudomány, technika és szocialista feminizmus az 1980-as években*. In: *Replika*, 2005. november, 107–139.
- Ian Hunter: *Esztétika és kritikai kultúrakutatás*. In: Wessely Anna (szerk.): *A kultúra szociológiája*. Osiris, Budapest, 1998, 71–95.
- Roman Jakobson: *Két verselemzés*. In: Bókay Antal – Vilcsek Béla (szerk.): *A modern irodalomtudomány kialakulása. A pozitívizmustól a strukturalizmusig*. Osiris, Budapest, 1998, 470–478.
- Craig Owens: *Az allegorikus impulzus. Egy posztmodern elmélet felé. I–II. rész*. In: *Enigma* 66 (2010), 24–39. és 67 (2010), 5–20.
- Helmuth Plessner: *A színész antropológiája*, fordította Besze Flóra (kézirat)
- Irina Rajewsky: *Intermediality, Intertextuality, and Remediation: A Literary Perspective on Intermediality*, http://cri.histart.umontreal.ca/cri/fr/intermedialites/p6/pdfs/p6_rajewsky_text.pdf.
- Paul Ricoeur: *Freud filozófiai interpretációja*. In: Bókay Antal – Erős Ferenc (szerk.): *Pszichoanalízis és irodalomtudomány*. Filum, Budapest, 1998, 253–263.
- Jens Schröter: *Analóg/digitális. Referencialitás és intermedialitás*. In : *Apertúra*, 2012. tavasz, <http://uj.apertura.hu/2012/tavasz/schroter-analogdigitalis/>.
- Jeffrey Sconce: *Az akadémia beszennyezése. Ízlés, többlet és a filmstílus politizálódása*. In: *Prizma* 7 – Trash-film, 4–27.
- Richard Shusterman: *Szomaesztétika. Javaslat egy új diszciplínára*. In: uő: *Pragmatista esztétika. A szépség megélése és a művészet újragondolása*. Kalligram, Pozsony, 2003, 469–503.
- Raymond Williams: *A kultúra elemzése*. In: Bókay Antal é. m. (szerk.): *A posztmodern irodalomtudomány kialakulása. A posztstrukturalizmustól a posztkolonialitásig*. Osiris, Budapest, 2002, 385–395.

BBN-ESZ-242.04 Nagy Edina: Modern és kortárs művészeti

gyakorlatok elméleti háttere G, 26

Időpont: kedd 12:30-14:00 MUK -132.

A gyakorlat huszadik és huszonegyedik századi művek elemzésén keresztül törekszik azok elméleti kontextusának feltérképezésére. Ennek során a „modernség” és „kortárság” fogalmának körüljárására is sor kerül. Az utóbbi évek kiállításainak, emblemikus műalkotásainak kapcsán szinte kötelező felemlíteni a kortárs művészet elméleti elkötelezettségét és enigmatikusságát. A gyakorlat e kijelentésnek jár utána - mennyiben beszélhetünk a kortárs művek fokozott elméletre utaltságáról, és ha igen, melyek a kiindulópontját vagy háttérét képező teóriák? A témák tárgyalásakor e félévben főként az intézménykritika, vele összefüggésben az új muzeológia és a „biennálésodás” témaköreit járjuk körül.

Irodalom:

Lázár Eszter, Kékesi Zoltán, Szoboszlai János, Varga Tünde (szerk.): A gyakorlattól a diskurzusig. Kortárs művészetelméleti szöveggyűjtemény, MKE KET, 2012

<http://www.mke.hu/adat/szovegyujtemeny.pdf>

Frazon Zsófia: Múzeum és kiállítás. Az újrarajzolás terei. Gondolat, Budapest, 2011

Barbara Steiner, Charles Esche (Hg.): Mögliche Museen, Verlag Walter König, Köln, 2010

Claire Bishop: Radical Museology. Koenig Books, London, 2013

Elena Filipovic, Marieke van Hal, Maria Hlavajova (ed.): The Biennial Reader, Hatje Cantz, 2010

BBN-ESZ-242 Sajó Sándor Dr.: Kortárs művészetelmélet:

Képek, szavak, tények: leírás, értelmezés, észlelés G, 2ó

Időpont: szerda 14:15-15:45 MUK 42.

A félév során a címben megjelölt fogalmak összefüggését vizsgáljuk, az alapvető kérdés az lesz, hogy miként választhatóak el egymástól. Noha elsősorban művészetelméleti szövegeket fogunk olvasni, a képek problémáját a tapasztalat filozófiájának átfogó összefüggésében tárgyaljuk.

A félév végi jegyet az órai munka és az év végi szemináriumi dolgozat határozza meg.

Olvasmányok

Danto, Arthur C. (é.n.): *A közhely színeváltozása*. Budapest: Enciklopédia. (részlet)
Fiedler, Konrad (2005). "A művészi tevékenység eredetéről". In uő: *Művészeti írások*. Ford. Kukla Krisztián. Budapest: Kijárat, 69-150.

Gombrich, Ernst (2003): "Elmélkedés egy vesszőparipáról". Ford. Rohonczi Katalin. In Horányi Özséb szerk.: *A sokarcú kép*. Budapest: Typotex, 23-41.

Gadamer, Hans-Georg (2003)²: *Igazság és módszer*. Ford. Bonyhai Gábor. Budapest: Osiris. (részletk)

Heidegger, Martin (2000): *Kant és a metafizika problémája*. Ford. Ábrahám Zoltán és Menyes Csaba. Budapest: Osiris-Gond. (részletek)

Kandinszkij, Vaszilij (1987). *A szellemiség a művészetben*. Ford. Szántó Gábor András. Budapest: Corvina.

Merleau-Ponty, Maurice (1996): "Cézanne kételye" (részlet), *Enigma* 1996/3, 76-90.

Panofsky, Erwin (1984). "Ikonográfia és ikonológia". In uő: *A jelentés a vizuális művészetekben*. Ford. Tellér Gyula. Budapest: Gondolat, 284-307.

Worringer, Wilhelm (1989). "Absztrakció és beleérzés". In uő: *Absztrakció és beleérzés*. Ford. Kocziszky Éva. Budapest: Gondolat, 13-100.

BBN-ESZ-251.05 Pálfalusi Zsolt: Kanonikus művek elemzése:

Kierkegaard. A Halálos betegség és az egzisztencializmus kezdetei

K, 2ó

Időpont: szerda 17:45-19:15 MUK 42.

A kurzus során Kierkegaard klasszikus művének szoros olvasását és értelmezését tűzzük célul. megismerkedünk azzal a kérdéssel, mit jelentett valamikor az egzisztencializmus sok félreértésre okot adó fogalma, miként vált Kierkegaard életműve ennek a grandiózus szellemi mozgalomnak a nyitányává.

Kurzus teljesítésének feltétele félév végi beszámoló.

BBN-ESZ-251:3 Bartha Judit Marianna: Kanonikus művek elemzése:

Kafka: A per K, 26

Időpont: szerda 12:30-14:00 MUK. 40

Franz Kafka híresen talányos regénye több mint száz éve kimeríthetetlen forrásként szolgál az értelmező közönség számára. A mű olvasása során megidézzük a hanyatló Monarchia világát, a kulturális, nyelvi, vallási, identitásbeli határok problémáját, a századelő divatos bécsi stílusirányzatainak (pl. szecesszió, szimbolizmus, expresszionizmus) kölcsönhatását, a freudi pszichoanalízis születését és az egzisztencialista filozófia kezdetét.

A teljesítés feltétele: írásbeli vizsga.

BBN-ESZ-251.06 Pintér Tibor Dr.: Kanonikus művek elemzése:

Bach-értelmezések K, 26

Időpont: csütörtök 16:00-17.30 MUK. 39.

"Egyrészt adva van a barokk zene, másrészt adva van Johann Sebastian Bach - ne keverjük össze a kettőt." (Adorno) Adornónak némiképp ellentmondva a kurzus során kontextualizálni szeretném Bach vokális és hangszeres műveinek ama szeletét, amely egyfelől a kor zenei gondolkodásából, és így a Bach előtti szerzők műveiből ered, másfelől a recepciótörténetben igen fontos szerepet tölt be. Az elemzendő műveket az első órán beszéljük meg.

BBN-ESZ-251.07 Bacsó Béla Dr.: Kanonikus művek elemzése:

Hegel Esztétikája K, 26

Időpont: kedd 12:30-14:00 MUK 40.

Hegel értelmezések: "Előadás a művészet filozófiájáról"

Hegel több fennmaradt esztétikai előadása közül a nemrég megjelent 1823-as előadással kívánok foglalkozni a félév során. Heidegger egykor azt állította, hogy *"metafizikai alapokon végiggondolt, s ezért a Nyugat legátfogóbb művészetről szóló elmélkedése"* Hegel Esztétikai előadása. Az elemzés azt a lényeges kérdést is maga elé tűzi, hogy Hegel diagnózisa az un. "művészet vége" – amely ebben a szövegben elő sem fordul – miként tehető értelmessé, mennyire csak a rendszerből következik, vagy éppen Hegel helyes felismerése a modernitás művészetét illetően. Az elemzés más műveihez (*a korai rendszerkezdemény, A szellem fenomenológiája, A szellem filozófiája Enciklopédia III.*), valamint mérvadó értelmezésekhez is kapcsolódik (H. Kuhn – *Die Vollendung der klassischen deutschen Ästhetik durch Hegel* Berlin 1931., P. Szondi – *Hegels Lehre von der Dichtung in. u.ö. - Poetik und Geschichtsphilosophie* I. Suhrkamp 1974., K.-H. Volkmann-Schluck – *Hegel*. Königshausen Verlag 1998., stb.)

Vizsgára olvasandó:

Hegel – *Előadások a művészet filozófiájáról* ford. Zoltai Dénes Atlantisz 2004.

Márkus György – Hegel és a művészet vége in. u.ö. *Kultúra, tudomány, társadalom* Atlantisz 2017. 521-549.o.

Weiss János – Az igazi hegeli esztétika nyomában in. u.ö. *Kant után szabadon* Áron kiadó 2007. 227. skk. o.

BBN-ESZ-261.02 Bartha Judit Marianna: Szakszövegírás G, 2ó

Időpont: kedd 10.45-12.15 MUK 42.

A kurzus bevezetést nyújt a tudományos munkák írásába az anyaggyűjtéstől a munkaterv és a szerkezeti vázlat elkészítésén át a végső szöveg kialakításáig. A félév során áttekintjük a különböző tudományos műfajokat különös tekintettel a témaválasztás, a terjedelem, a tagolás és a strukturálás, az érvelés, a stílus, a hivatkozások és az irodalomjegyzékek szabályaira.

A teljesítés feltétele az órai részvétel mellett a megadott határidőkre elkészített anyagok leadása, amelyek a következők: az egyénileg választott témákhoz szerkezeti vázlat, bibliográfia, rezümével ellátott hat-nyolc oldalas dolgozat elkészítése, valamint egy másik dolgozathoz egyoldalú recenzió megírása.

BBN-ESZ-261.15 Bartha Judit Marianna: Műelemzés:

Gótika G, 2ó

Időpont: szerda 10:45-12:15 MUK 40.

Romantikus rémtörténetek

A szemináriumon a XIX. századi angolszász és német rémtörténetek (Gothic novel ill. Schauerroman) eszméletörténeti háttérét, műfaji sokszínűségét, narratív kliséit vizsgáljuk különböző romantikus szerzők (pl. E. T. A. Hoffmann, Mary Shelly, Jane Austen, Edgar Allen Poe, Robert Louis Stevenson, Bram Stoker stb.) mostanra klasszikussá vált elbeszéléseinek elemzésével.

BBN-ESZ-261.16 Nagy Edina: Mitől kortárs a kortárs?

- műelemzés gyakorlat G, 2ó

Időpont: kedd 14:15-15:45 MUK -132.

A kurzus elsősorban kétezres években létrejött művek, képzőművészeti alkotások elemzésére vállalkozik.

Az elemzendő munkák között lesznek klasszikus alkotások, mint pl. az új figurális festészet/szobrászat reprezentánsai (Neo Rauch, Peter Doig, Antony Gormley, stb.) de újkonceptuális művek vagy éppen kollektív szerzősége (Katarina Seda, Thomas Hirschhorn) alapuló munkák is. Aktuális példákon keresztül (Tino Sehgal, Anne Imhof) vizsgáljuk meg a performansz műfajának, a performativitás fogalmának újraértelmezését, A kérdés mindenekelőtt az, milyen műfaji változásokra, megújulásokra képes a jelenkori művészet és minek alapján minősítünk valamit „kortársnak”, vannak-e ennek a túlságosan is általánosérvényűvé vált jelzőnek egyáltalán kritériumai?

BBN-ESZ-261.17 Pintér Tibor Dr.: Műelemzés:

E. T. A. Hoffmann és a zene G, 2ó

Időpont: csütörtök 14:15-15:45 MUK 39.

Hoffmann művészete sok szállal kapcsolódik a zenéhez. Novellái, regényei közt központi szerepet játszik a zene, de eközben karmesterként, zeneszerzőként és zenekritikusként is működött. A kurzus során e szerteágazó zenei és irodalmi életművet tekintjük át, igyekezve fellelni azt a sajátos zenefelfogást, mi által Hoffmann a romantika zenei atyamesterévé vált. Az irodalmat az első órán beszéljük meg.

BBN-ESZ-271 Pálfalusi Zsolt: Ágazati esztétikák:

Kortárs performansz elemzések K, 2ó

Időpont: csütörtök 17:45-19:15 MUK 40.

A kurzus során annak a kérdésnek járunk utána, miféle szükségszerűség vezetett olyan, korábban elképzelhetetlen műforma megjelenéséhez, mint amilyen a performance art. Mindezt tesszük néhány klasszikus és modern szerző gondolatainak és munkáinak elmélyítésével:

Gordon Edward Craig: *A színész és az Übermarionett* – ford Szántó Judit Színház 1994/9. 34-45.o.

Heinrich von Kleist: *Esszék, anekdoták, költemények*. Jelenkor 1996

Georg Simmel: *A naturalizmus problémája*. In. Velence, Firenze, Róma. Művészetelméleti írások. Atlantisz, 1990

Georg Simmel: *A színész filozófiájához*. Ford Szántó Judit, Színház, 1994/11 43-47

Erika Fisher-Licte: *A performativitás esztétikája*. Balassi Kiadó, 2009

Susan Sontag: *A pusztulás képei*. Európa, 1972

Hans-Thies Lehmann: *Posztdramatikus színház*. Balassi, 2009

A kurzus teljesítésének feltétele félév végi beszámoló

BBN-ESZ-271.10 Darida Veronika: Ágazati esztétikák:

Kortárs világszínházi problémák K, 26

Időpont: hétfő 16:00-17:30 MUK 39.

A kurzus célja hallgatók megismertetése a mai világszínház legfontosabb irányzataival és jelenségeivel, illetve kiemelkedő rendezőgyéniségek és társulatok munkásságával.

Szakirodalom:

John Russell BROWN : *Képes színháztörténet*, ford. IMRE Zoltán, Budapest, Magyar könyvklub, 2000.

Erika FISCHER-LICHTE : *A dráma története*, ford. KISS Gabriella, Pécs, Jelenkor, 2001.

KÉKESI KUN Árpád : *A rendezés színháza*, Budapest, Osiris, 2007.

Peter SIMHANDL : *Színháztörténet*, ford. SZÁNTÓ Judit, Budapest, Helikon, 1998.

Hans-Thies LEHMANN : *Posztdramatikus színház*, Budapest, Balassi Kiadó, 2009.

Erika FISCHER-LICHTE : *A performativitás esztétikája*, Budapest, Balassi Kiadó, 2009.
Kortárs táncelméletek. Performance I., szerk. CZIRJÁK Ádám, Budapest, Kijárat, 2013.

SZŐKE Annamária (szerk.): *A performance-művészet*. Bp., 2001., Artpool – Balassi – Tartóshullám.

JÁKFALVI Magdolna (szerk.): *Színházi antológia*. XX. század.Bp., 2000., Balassi.

P. MÜLLER Péter.: *Hamlettől a Hamlet-gépig*. Színházi írások. Bp., 2008, Kijárat.

Kortárs táncelméletek : szerk., CZIRJÁK Ádám, Budapest, Kijárat, 2013, 382. o. ISBN 978-615-5160-21-9

André LEPECKI : *A tánc kifulladásáa: a performansz és a mozgás politikája*, Budapest, Kijárat, 2015, 282. o., ISBN 978564312567-2

LAKOS Anna – NÁNAY István (szerk.): *Bausch*. Bp., 2000, OSZMI.

MESTYÁN Ádám – HORVÁTH Eszter (szerk.): *Látvány/színház*. Performativitás, műfaj, test. Bp., 2006., L'Harmattan.

MÜLLER Péter, P.: *Test és teatralitás*. Bp., 2009, Balassi.

Myriam BLOEDÉ: *Nagy József síremlékei*. Kolozsvár, 2009, Koinónia.

Richard SCHECHNER : *Performance Theory*, London, New York, Routledge, 2003, 407.o.,

RoseLee GOLDBERG, *Performance Art: from futurism to the present*, London és New York, Thames & Hudson, 2011. ISBN 0500203393

Marvin CARLSON : *Performance: A Critical Introduction*, London és New York, Routledge, 1996. ISBN 0415137020

BBN-ESZ-271:19 Pintér Tibor Dr.: Ágazati esztétikák:

Zeneesztétika K, 26

Időpont: kedd 12:30-14:00 MUK 39.

A zene helye és szerepe a 19. századi filozófiai és művészetelméleti diskurzusba való beépülésétől kezdődően a kortárs zenefelfogásokig. Címzavakban: A modern zeneesztétika 19. századi gyökerei: Hoffmann. Az abszolút zene esztétikai

paradigmaváltása és Hanslick esztétikája: a zene mint hangozva mozgó forma. Adorno zenefelfogása. Avantgárd és experimentalitás: Cage.

**BBN-ESZ-281.04 Nagy Edina: Határtudomány:
Anyagtörténet a 20. században
- művészetörténet és művészetszociológia határterületei**

K, 2ó

Időpont: szerda 12:30-14.00 MUK -132.

A sajátosan értelmezett művészetszociológia előadás tulajdonképpen művészetörténet és művészetszociológia határterületeit vizsgálja. Ezen belül is elsősorban az anyaghasználat kérdésével kíván foglalkozni. A téma első pillantásra tulajdonképpen érdektelennek tűnhet, a magyar nyelven fellelhető releváns szakirodalom hiánya is ezt támaszthatja alá. Szempontunkból az anyaghasználat vizsgálata nem elsősorban technikai-funkcionális, sokkal inkább szociológiai indíttatású. Mikor milyen anyag tűnik a legadekvátabbnak a művészi önkifejezés szempontjából? A szinte mindenkor irányadó újító szándékon túl meghatározó-e a kor(szellem), a szembenállás (az ellenállás esztétikája) vagy éppen a provokáció? Korhoz köthető-e a levegő, a fény vagy éppen a föld mint művészi nyersanyag használata? Ugyanígy meghatározható-e egyértelműen a provokatív anyagok, a vér, hús, a test felhasználásának miertje? A félév folyamán releváns művészi példákon keresztül járjuk körül az anyaghasználat tipikus eseteit, pl. olyan művészek munkáit vizsgáljuk, akiknek "védjegyévé" vált az általuk használt matéria. A félév során a kurzus résztvevői saját témákat / esettanulmányokat is javasolhatnak, melyek szóbeli vagy írásos prezentációja a kurzus teljesítésének feltétele.

Irodalom: Monika Wagner: A művészet anyagai - a modernség másik története, BKF, 2014, Julia Kristeva, (1982), *Approaching Abjection, Powers of Horror*. Columbia University Press, NY, Barnett Newman: *The Sublime is Now*, in: *Art in Theory, 1900-2000*, Ed. by C. Harrison, P. Wood

BBN-ESZ-281.12 Bacsó Béla Dr.: Határtudomány:

Nem-Szép-Művészet K, 2ó

Időpont: csütörtök 10:45-12:15 MUK 39.

Az előadás számot kíván adni arról a döntő változásról, amit Hegel *után* mind többen rögzítenek, nevezetesen, hogy egyszerre jelenik meg a *nem-szép művészetek* gyakorlata és elmélete, s az a megszüntethetetlen igény, hogy a művészet a megváltozott feltételek között is a *remekmű* létrehozásán, vagy éppen a múlt *remekműveinek* igézetében és időnként „másolásában” bontakozik ki. Sartre egy ízben ezt nevezte (Flaubert könyvében) *remekmű az irrealitásban*, vagy később Belting *láthatatlan remekműnek*.

A félév során elméleti és konkrét műelemzések példáján mutatom be ezt a kettősséget, aminek az érzékelő ember *szétszórtságként* (Kracauer, Eliot, Kermodé, Crary) tapasztal, míg a mű szüntelen forma-módosuláson (Verbildung/Defiguration)

megy át, ahogy Rosenkranz fogalmazta a *rút* esztétikájában. A modernitásban a mű helyzete, létezésének módja radikálisan megváltozik.

A vizsga szóbeli beszélgetés a félévi előadásból nyert ismeretek és az olvasott művek alapján.

Vizsgára szövegek:

Baudelaire – A modernség in. u.ö. *Művészeti kuriózumok* Corvina 1988. 80-103.o.

Flaubert – Bovaryné több kiadásban

Zola – Manetről szóló írásai in. u.ö. *Válogatott művészeti írásai* Képzőművészeti kiadó 1961.

Nietzsche – *A tragédia születése* Európa kiadó 1986.

Dilthey – A hermeneutika keletkezése in. *A történelmi világ felépítése a szellemtudományokban* Gondolat kiadó 1974. 469-494.o.

Benjamin – A műalkotás a technikai sokszorosítás korszakában in. *Kommentár és prófécia* Gondolat 1969. 301-334.o.

Adorno/Horkheimer – *A felvilágosodás dialektikája* Atlantisz 2011. 19-63.o., és 153-207.o.

BBN-ESZ-281.13 Seregi Tamás: Határtudomány:

Művészet és esztétika K, 26

Időpont: hétfő 17:45-19:15 MUK 40.

A kurzuson a művészet és az esztétikum, az esztétikai szféra viszonyait tekintjük végig az elmúlt kétszáz évben. Célunk az „esztétika = művészetfilozófia” tétel történetének felgöngyölítése. Olyan jelentős művészeti irányzatokat, művészetelméleti gondolkodásmódokat fogunk rekonstruálni, amelyek a művészetet az esztétikum mellőzésével, néha kifejezetten ellenében határozták meg. Foglalkozunk ezen túl az esztétikai szféra történetével a látványosság társadalmán és a tömegtársadalmon át a fogyasztói társadalomig és az élménytársadalomig.

1. Bevezetés. Az esztétika születése
2. Kant
3. Hegel
4. Poszthegeliánus és posztkantiánus esztétikák
5. Gottfried Semper és Konrad Fiedler – az iparművészet felemelkedése
6. A tudományos művészetszemlélet
7. Esztétizmus és konstruktivizmus
8. A konstruktivista művészetszemlélet
9. Az ontológiai művészetszemlélet
10. Az esztétikai szféra a modernségben
11. A konceptualista művészetszemlélet I.

12. A konceptualista művészetszemlélet II.

13. Esztétikum és kortárs művészet

BBN-ESZ-401.03 Papp Zoltán Dr.-Bartha Judit Marianna:

Embergép K, 26

Időpont: kedd 14:15-15:45 MUK 34.

A kurzus első felében az ember, a gép és az elgépiesedés témáját járjuk körül filozófiai és esztétikai szempontból, arra a kérdésre keresve a választ, hogy a különböző kulturális kontextusokban hogyan tematizálták az ember gépiességét és/vagy gépi reprodukálhatóságát. A második felében az embergépek néhány ismertebb típusát (szörnyek, homunculusok, gölemek, automaták, kiberek) tárgyaljuk. A vizsgálat során az adott típusok jellegzetességeit először tágabb elméleti keretbe helyezzük, majd szépirodalmi, képzőművészeti, filmes alkotások segítségével konkretizáljuk.

A teljesítés feltétele: írásbeli vizsga.

BBN-ESZ-402 Hadi Barbara: A kép történetisége G, 26

Időpont: péntek 10:45-12:15 MUK -132.

BBN-ESZ-402.24 Pintér Tibor Dr.:

Olvasáskultúra/Idegennyelvű szakszövegolvasás:Olvasáskultúra

G, 26

Időpont: kedd 10:45-12:15 MUK -132.

A félév két részből áll, melyek egymást feltételezik. Egyrészt áttekintjük a középkortól máig az olvasásnak mint művelődéstörténeti aktusnak a típusait: tudós olvasás; hangos olvasás; a szórakoztató irodalom olvasási szokásai; az olvasás mint intim tevékenység; az újság szerepe az olvasás történetében; a hagyományos és az internetes olvasáskultúra problémái. Másfelől az e tárgyban az egyik legjelentősebb angol nyelvű monográfia, Steven Roger Fischer: A History of Reading című könyvének vonatkozó fejezeteit olvassuk.

BBN-ESZ-402.25 Darida Veronika-Gelencsér Gábor: Jeles András

(filmes és színházi munkássága) G, 26

Időpont: hétfő 12:30-14:00 MUK -137.

Jeles András művészetét elsősorban sajátos szerzői szemléletmódja és stílusa határozza meg: színházi és filmes munkái nehezen köthetők irányzatokhoz, korstílusokhoz, netán műfajokhoz; jóval erősebb bennük a hagyományokat lebontó, igen radikális alkotói gesztus. Pályafutása azonban mégsem függetleníthető a korszaktól, amelyben alkotnia – s nem utolsósorban hallgatnia – adatott: a magyar színház- és filmtörténet utóbbi fél évszázadának folyamataitól.

A szemináriumon a rendező színházi munkáit, egy-egy dokumentum- és rövidfilmjét, valamint egész estés játékfilmjeit vizsgáljuk meg az adott művészeti ág történeti közegében, ugyanakkor a sajátos szerzői megoldások egy-egy műben vizsgált és értelmezett szoros stíluselemzésével

1. DV–GG: Bevezetés: Jeles András művészetének általános szemléleti és művészi vonásai
2. GG: A főiskolai diplomafilmek világa (*Meghallgatás*, 1969, 15’; *Félálom*, 1975, 34’)
3. DV: Színházi laboratórium, Monteverdi Birkózókör
4. GG: Jeles experimentális dokumentarizmusa (*Montázs*, 1979, 72’)
5. DV: Színházi kísérletezések
6. GG: A fikciós dokumentarizmus dekonstrukciója (*A kis Valentinó*, 1979, 102’)
7. DV: Hajléktalan színház és színház a Kálvária téren
8. GG: A termelési film dekonstrukciója (*Álombrigád*, 1983/1989, 107’)
9. DV: Vidéki évek, színészpédagógia
10. GG: A klasszikus irodalmi adaptáció dekonstrukciója (*Angyali üdvözlét*, 1984, 100’)
11. DV: Jeles mint drámaíró (*A nap már lement, Szenvedéstörténet*)
12. GG: A holokauszt-film dekonstrukciója (*Senkiföldje*, 1993, 105’)
13. DV: Auschwitz működik

BBN-ESZ-402.26 Nemes Z. Márió: Poszthumanizmus a vizuális kultúrában G, 2ó

Időpont: szerda 14:15-15:45 MUK 40.

A kurzus során olyan teoretikus szövegeket fogunk olvasni, melyek a poszthumanizmus gondolatvilágát, elméleti háttérét és főbb kultúraelméleti kontextusait világítják meg. A poszthumanizmus egy olyan heterogén antropológiai diskurzus, mely az antropocentrizmus válságára reflektál posztmodern perspektívából. Ebben az összefüggésben a központi kérdés, hogy a humanizmus autonóm, egységes és organikus emberképének hitelvesztése „után” milyen alternatívái maradtak a szubjektum megképzésének. Milyen régi-új formái vannak az emberi létezésnek, illetve mennyiben tekinthetőek ezek „még” emberinek? A poszthumanizmus a vizuális kultúra kontextusában rendkívül intenzív módon van jelen, a képző- és filmművészet, reklám- és klipkultúra, illetve a design kortárs irányzataiban rendszeresen visszatérnek a nem-antropocentrikus emberlét formái és alakzatai.

Hívószavak: *Humanimal, xenopolitika, alien-design, Jake és Dinos Chapman, nekromédia, H. R. Giger*

Válogatás a kurzus tervezett irodalmából:

Braidotti, Rosi: *Meta(l) flesh*, in: (Szerk.) Zoe Detsi-Diamanti, Katerina Kitsi-Mitakou, Effie Yiannopoulou: *The Future of Flesh – A Cultural Survey of the Body*, Palgrave Macmillan, 2009, 241-262.

Hassan, Ihab: *Prometheus as performer: Toward a posthuman culture?*, in: (Szerk.) Michael Benamon - Charles Caramella: *Performance in Postmodern Culture*, Milwaukee: Centre for Twentieth Century Studies, University of Wisconsin-Milwaukee, 201-217.

Rutsky, R. L.: *High Techné – Art and Technology from the Machine Aesthetic to the Posthuman*, University of Minnesota Press, Minneapolis-London, 1999.

Toffoletti, Kim: *Cyborgs and Barby Dolls – Feminism, Popular Culture and the Posthuman Body*, I. B. Tauris, London, New York

Wolfe, Cary: *What Is Posthumanism?* University of Minnesota Press, Minneapolis, London, 2010.

BBN-ESZ-402.27 Pálfalusi Zsolt: Betiltott művészet – cenzúrázott alkotások a XX. Században (esztétika, média, film) G, 26

Időpont: szerda 14:15-15:45 MUK 251.

A kurzus folyamán körbejárjuk azt a kérdést, miben áll a cenzúra fogalma, mik a kritériumai, politikai, vallási vagy morális feltételei. Megismerkedünk néhány fontos művészettörténeti eseménnyel, melyek a XX. században a cenzúra példájának tekinthetők.

BBN-ESZ-402.28 Nemes Z. Márió: Posztmodern Cthulhu – H. P.

Lovecraft kortárs olvasatai G, 26

Időpont: hétfő 10:45-12:15 MUK 42.

H. P. Lovecraft a XX. századi spekulatív fikció egyik klasszikusa. Hatása a horror, a fantasy és a science-fiction műfaj története és a kortárs populáris kultúra szempontjából szinte felmérhetetlen. Az utóbbi évtizedekben ugyanakkor elindult egy újfajta kultúraelméleti Lovecraft-olvasás is, hiszen a „kozmosz horror” gényusa a különböző posztstrukturalista, poszthumanista és spekulatív realista gondolkodók számára is fontos vonatkoztatási ponttá lépett elő. A kurzus során ezt a kortárs Lovecraft-recepciót fogjuk áttekinteni, vagyis megpróbáljuk a szerző klasszikus műveit egy kifejezetten unortodox perspektívából értelmezni.

Hívószavak: **Weird fiction, poszthumán gótika, kozmosz horror, nem-antropocentrikus vitalitás.**

Válogatás a kurzus tervezett irodalmából:

H. P. Lovecraft: *Suttogás a sötétben*, ford. Kornya Zsolt, in: *H. P. Lovecraft összes művei II.*, Szukits Könyvkiadó, 2003, 29-94.

H. P. Lovecraft: *Szín az űrből*, ford. Galamb Zoltán, in: *H. P. Lovecraft összes művei II.*, Szukits Könyvkiadó, 2003 127-154.

H. P. Lovecraft: *Az örület hegyei*, ford. Sóvágó Katalin, in: *H. P. Lovecraft összes művei I.*, Valhalla Páholy, Budapest, 2001, 73-161.

H. P. Lovecraft: *Cthulhu hívása*, ford. Kornya Zsolt, in: *H. P. Lovecraft összes művei III.* Szukits Könyvkiadó, 2005, 173-204.

Thomas Ligotti: *The Conspiracy Against the Human Race*, Hippocampus Press, 2010.

Graham Harman: *Weird realism: Lovecraft and Philosophy*, Zero Books, 2012.
Mark Fisher: *The Weird and the Eerie*, Repeater Books, 2016.
Michel Houellebecq: *H. P. Lovecraft: Against the World, Against Life*, 1991.

BBN-ESZ-402.29 Sajó Sándor: Philosophy of Vision G, 26

Időpont: szerda 16:00-17:30 MUK 42.

We shall discuss the meaning and significance of vision in experience in general. We shall start with a text from Foucault, continue with Diderot's classical text, then focus on phenomenology (Sartre, Merleau-Ponty, Lévinas, Marion). We shall also read authors from the psychoanalytical tradition (Lacan) and art history (Didi-Huberman). Fundamental philosophical issues, closely connected to vision, shall also be discussed such as the problem of consciousness, the relation of mind and body, the relation of the I and the other.

Requirements: regular attendance (3 classes may be missed), active participation in the discussions, submission of an essay at the end of the semester.

Readings

- Diderot, Denis. "Letter on the Blind". Trans. Kate E. Tunstall, in: Kate E. Tunstall: *Blindness and Enlightenment*, New York/London: continuum, 2011, pp. 167-229.
- Sartre, Jean-Paul. *Being and Nothingness*. Trans. Hazel E. Barnes. New York: The Philosophical Library, 1956, pp. 9-12, 55-56, 252-271.
- Merleau-Ponty, Maurice. *The Visible and the Invisible*. Trans. Alphonso Lingis. Evanston: Northwestern University Press, 1968, pp. 130-156.
- Lévinas, Emmanuel. *Totality and Infinity. An Essay on Exteriority*. Trans. Alphonso Lingis. The Hague/Boston/London: Martinus Nijhoff, 1979, pp.187-193.
- Marion, Jean-Luc. *The Erotic Phenomenon*. Trans. Stephen E. Lewis. Chicago: Chicago University Press, 2007, pp.112-120.
- Lacan, Jacques. *Ecrits. A Selection*. Trans. Bruce Fink, New York/London: W.W.Norton, 2004, pp. 1-8.
- Blanchot, Maurice. "The Two Versions of the Imaginary". In *The Space of Literature*. Trans. Ann Smock. Lincoln/London: Nebraska Press, 1989. pp. 253-263.
- Foucault, Michel. *Discipline and Punish. The Birth of the Prison*. Trans. Alan Sheridan. New York: Vintage Books, 1995. pp. 195-228.
- Didi-Huberman, Georges: "The Image as Rend and the Death of God Incarnate". In *Confronting Images*, Pennsylvania: The Pennsylvania State UP, 2005, pp. 139-228.

THE-402.30: Horváth Ágnes: Az Európai Iskola és művészei.

Képelemzés szóban és írásban G, 2ó

Időpont: hétfő 14:15-15:45 MUK 42.

A kurzus tárgya az Európai Iskola művészcsoport (Vajda Lajos szellemi örökösei, mint például Bálint Endre és Anna Margit, valamint Kassák Lajos és barátja, a filozófus Szabó Lajos) 1945–1948 és tovább... illetve a „Rottenbiller” mozgalmi és közösségi-szellemi előzményeinek és háttérének bemutatása. Társadalmi-művészeti-szellemi mozgalomról van szó, és ezen jelzők hierarchiájáról. Fontos az így felvázolt szellemi-mozgalmi háttér, hiszen ennek volt köszönhető, hogy az Európai Iskola, majd a „Rottenbiller” föld alá szorítva sem szűnt meg. Az előbbi 56-ig „túlélt”, az utóbbi életformájával és művészetével szabadságot sugárzott a szűkebb és tágabb alkotó-közösségekre.